

Tunt om forskningsmetodik

BO BJELVEHAMMAR

Forskningsmetodik för vårdinriktade utbildningar

Liber Yrkesutbildning, Stockholm, 1984, 96 s.

Efter att ha läst Bo Bjelvehammars bok *Forskningsmetodik för vårdinriktade utbildningar* undrar jag över vilken typ av läroböcker som behövs inom de vårdinriktade högskoleutbildningarna. Visst finns ett behov av kortfattade översiktsböcker men å andra sidan krävs en mycket djupare kunskap än den som rymms i böcker av kokbokskaraktär.

Ett av syftena med Bjelvehammars bok är att avdramatisera myterna kring forskning och vetenskap. Bjelvehammar vill också ge en grundläggande information kring vissa centrala begrepp samt även beskriva viktiga led i forskningsprocessen. Boken är indelad i fem avdelningar.

I den första avdelningen ger författaren en tillbakablick beträffande vetenskapens utveckling. Vidare gör han ett försök att beskriva vad vetenskap är och vad basen för vetenskapligt arbete utgörs av. Dessutom innehåller avsnittet ytterligare tre stora rubriker nämligen Vad är forskning?, Forskningsanknytning och Vetenskapsteori. Allt detta behandlas på sammanlagt 24 luftiga sidor.

Nästa avdelning kallas Några grundläggande begrepp. Här försöker författaren greppa över alltför mycket. Han behandlar teorier i forskning, vikten av att vara precis i sitt språk, val av forskningsansats, den vetenskapliga attityden och kreativitetsbegreppet. Allt mycket magert.

På fyra sidor behandlas sedan teorier, modeller och metoder i omvårdnadsforskning. Författaren ger sedan i det fjärde avsnittet exempel på analys. Semmelweis upptäcker får här tjäna som huvudillustration. Denna del är bokens fylligaste bidrag. Bokens sista avdelning handlar om begreppsanalys. På sju sidor försöker Bjelvehammar sig på den svåra konsten att analysera begrepp som sjukdom, omvårdnad, empati, helhetssyn och människosyn.

Fyller då boken sitt syfte? Jag är mycket tveksam om författaren lyckats avdramatisera forskning och vetenskap och jag känner mig ännu mer tveksam om den kortsiktiga introduktionen i forskningsmetodik och vetenskapsteori bringar läsaren någon klarhet. Det hade varit bättre om författaren inte sökt greppa över så mycket. En djupare kunskap och förståelse är att föredra. Jag är rädd att läsaren här endast lär sig att bolla med nya begrepp utan någon som helst djupare innebörd. Dessutom saknar boken praktisk förankring i vårdarbetet. Det hade varit en klar fördel om fler exempel hade hämtats från det praktiska vårdarbetet. För att kunna lära ut ett kritiskt förhållningssätt och entusiasmera till en förbättrad omvårdnad är det viktigt att förmedla en kunskap i forskningsmetodik som mer direkt är knuten till de studerandes yrkesfält. En alltför tunn och översiktlig bok kan sannolikt få en helt motsatt effekt än den författaren först avsåg.

Till sist en kommentar beträffande bokens syn på omvårdnadsforskningens metoder och framtid. Författaren ser det som önskvärt att omvårdnadsforskningen får hjälp att ta steget över till digitala metoder.

Iakttagelserna skall presenteras i kvantitativa data. Min fråga blir då om det är möjligt och önskvärt att kvantifiera mångfacetterade mänskliga upplevelser och etiska frågeställningar, vilka ändå utgör en grund för allt omvårdnadsarbete. Tappar man då inte en viktig dimension?

Jag anser inte att boken fyller det behov av kunskap om forskningsmetodik som finns ute på vårdhögskolorna.

Britt-Marie Östman

Anestesiologi för hälso- och sjukvårdslinjen

AGNETA BRANDT-HÖGBERG
Liber, Stockholm 1985

Grundläggande anestesijukvård

Agneta Brandt-Högberg är anestesijuksköterska och sjukvårdslärare och som sådan väl förtrogen med behovet av rätt anpassad litteratur för vårdhögskolans studerande.

Grundläggande anestesijukvård är främst skriven för blivande sjuksköterskor på hälso- och sjukvårdslinjen. Faktainnehållet i boken är väl avvägt för målgruppen: sjuksköterskor som kommer att vara verkamma inom kirurgisk sjukvård och akutsjukvård. De avsnitt i boken som behandlar pre- och postoperativ vård och lokalanestasier är omfattande och här finns mycken god praktisk kunskap att hämta för allmänsjuksköterskan. Kapitlet anesthesiologi handlar, som sig bör, till stor del om farmaka och är välskrivet och uttömmande, något som saknats i tidigare läroböcker för grundutbildningen.

Ett allmänt intryck av Agneta Brandt-Högbergs bok är att den är lätt att läsa och förstå. I texten finns instruktiva bilder och boken är försedd med ordlista, sakregister och uppgifter om referenslitteratur. Författaren har lyckats beskriva kom-

plicerade samband utan att göra störande förenklingar. Boken omfattar 90 sidor vilket gör att innehållet med nödvändighet måste komprimeras. Detta får ibland konsekvenser för språket som kan bli korthugget och på några ställen inkräktar på förståelsen för det som beskrivs. Det är emellertid en svår balansgång att skriva både tillräckligt omfattande och lämpligt begränsat. Lättare att undvika är de språkfel och misstag vid korrekturläsningen som i någon mån stör en i övrigt kunnig och trevlig framställning av ämnet.

Vi har länge inom vårdhögskolan saknat bra läroböcker skrivna av sjuksköterskor för vårdstuderande och Agneta Brandt-Högbergs bok hälsas därför med glädje.

Gudrun Otero

Samverkan — ett angeläget forskningsområde

BRAUN, GEORGE & HAGLUND, BENGT

Hur gick det med samverkan i Tierp?

Socialstyrelsen redovisar, 1984: 15. Stockholm 1985, 84 sidor.

Samverkan mellan kommun och landsting sker på olika sätt och är en aktuell fråga inte minst genom att idéerna i HS 90 nu skall realiseras. Det är därför av intresse med utvärderingen av det fleråriga samverkansarbetet i Tierp. Vi betraktar rapporten som ett intressant kunskapsunderlag för verksamheter och enheter som står inför eller befinner sig i en samverkansprocess. Metodfrågor av olika slag tar vi inte upp här.

Uppdraget till författarna beskriver samtidigt rapportens syfte som är att:

- Studera den ingående personals attityder till projektets målsättning och arbetsformer

- Beskriva gruppernas arbete
- Försöka mäta effekten av försöksverksamheten.

I rapporten diskuteras också mer generella aspekter på samverkan inom detta område och i utvärderingen ingår följande delstudier:

- Attitydmätning genom enkät till medlemmarna i områdesgrupperna och samgruppen
- Observationsstudie av ett antal möten i alla grupper samt självskattning
- Analys av områdesgruppernas samt samgruppens ärenden
- Intervju med politiker.

Den faktoranalys som presenteras i ett appendix utgör en bearbetning av attitydmätningen.

Några intressanta fynd kan noteras: Ungefär lika stora andelar av områdesgruppsverksamheten är förslag resp remisser. Förslagen från områdesgruppernas sida har tillstyrkts i drygt 60% av fallen. De personer som är över 40 år är mer positiva till olika aspekter inom projektet och detta förstärks med längre anställningstid. Sammanfattningen av faktoranalysen ger vid handen att en allmänt positiv inställning till arbetet i kombination med en god organisation av områdesgruppernas arbete leder till en positiv inställning till en sådan form av samverkan.

En viss otydlighet beträffande begrepp noteras som för den inte initierade läsaren kan välla lite bekymmer inledningsvis. De mer teoretiska diskussionerna om samverkan kunde med fördel ha varit något mer utförliga. På samma sätt menar vi att innehållet i det förebyggande arbetet kunde ha tydliggjorts eller ha definierats mer med avseende på tex nivå och typ. Hälso- och sjukvårdens liksom socialtjänstens medverkan i samhällsplaneringen är odiskutabel men inte formerna och även det hade varit intressant att få mer belyst och då gärna i form av fler (praktiska) exempel. Arbete av mer informellt slag torde också vara en uppgift för områdesgrupper. Med informellt arbete menar vi då tex dis-

kussion och systematisering av problem, diskussioner av och försök till anpassning av arbetsmetoder och resurser. Sådant arbete är svårsmältbart men viktigt och det kunde ha beskrivits lite mer. Dessa funderingar kan sammanfattas i en fråga som också berörs i avsnittet om politikerns roll i samverkansarbetet, nämligen om områdesgruppers funktion: Blir de katalysatorer eller filter i samhällsprocessen?

Det allmänna intrycket av skriften är att den är lättläst och användbar i planerings- och utbildningssammanhang då den ger en bild av både möjligheter och svårigheter att utveckla samverkansarbetet.

*Gunilla Fahlström
Sven Larsson*

Ännu ingen lärobok i socialpediatrik!

LENNART KÖHLER OCH JOAV MERRICK (red.)

Barns hälsa och välfärd.

Nordisk lärobok i socialpediatrik. Lund: Studentlitteratur 1984

Av en lärobok måste man kräva att den täcker hela ämnesområdet något så när fullständigt. Vidare får en lärobok inte innehålla mycket sådant stoff som ligger vid sidan av det egentliga ämnet. En lärobok måste vara didaktiskt strukturerad och logisk i sin uppbyggnad. Omfång och innehåll måste därtill vara avpassade efter en rimligt begränsad och enhetlig målgrupp. Enligt min mening brister den här boken i alla dessa avseenden.

En av redaktörerna, professor Lennart Köhler vid Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg har själv i ett av kapitlen "delat upp socialpediatriken i fyra beståndsdelar", nämligen administrativ pediatrik, epidemiologi, preventiv pediatrik och habilitering. Även om jag känner tveksamhet mot habiliteringen som en speciell och självständig del

av socialpediatriken kan jag här endast uttrycka min besvikelse över att redaktörerna inte försökt hålla fast vid en sådan indelning. Den hade kunnat ge boken den fasta och klara struktur den nu saknar. Gränsdragningen mot det som inte är socialpediatrik hade också blivit mycket lättare att genomföra.

Till de tre komponenterna som i strikt bemärkelse är socialpediatrik och ingenting annat hade man naturligtvis måst foga ett avsnitt som självklart hör in under socialpediatriken och som jag skulle vilja beskriva som det socialpediatriska förhållningssättet i det dagliga hälso- och sjukvårdsarbetet med barn. Det finns en tendens i boken att göra alla kroniska sjukdomar till socialpediatrik, men att samtidigt bortse ifrån att även akuta sjukdomstillstånd ofta rymmer beaktansvärda sociala inslag som tarvar ställningstagande och åtgärder.

Man kan förvisso ha olika uppfattning om hur mycket av medicinska fakta angående diagnos och behandling som skall tas med i en bok om socialpediatrik, men i min smak innehåller denna bok för mycket av ren pediatrik, tex i kapitlen om tonårsmedicin, tandhälsa, barnmisshandel, missbruk och graviditet, barns tidiga utveckling och dess bedömning, och i kapitlet om undersökning och behandling av små barn. Några av dessa kapitel hör knappast ens hemma i en lärobok i socialpediatrik. Tonårskapitlet är till största delen ren pediatrik och en del anekdotiska hågkomster.

Boken brister också i det avseendet att den egentliga socialpediatriken som vetenskap och läroämne är oförtänt knapphändigt behandlad. Framställningen om barns rättsliga behandling bygger på en systematisk jämförelse punkt för punkt mellan de olika nordiska länderna. En sådan jämförelse är intressant, men den försvårar i hög grad för läsaren att i detalj lära sig innehållet i de lagar och förordningar som gäller i det egna landet, vilket är fatalt efter-

som både sjukvårdspersonal och socialarbetare faktiskt måste i detalj kunna alla för dem och deras patienter gällande bestämmelser. Varje land hade krävt sitt eget avsnitt och som avslutning gärna också ett jämförande stycke. Det som för övrigt rör administrativ pediatrik återfinnas på flera olika ställen i boken. En samlad framställning hade givit bättre förutsättningar för förståelse och memorering.

Den preventiva pediatriken hade förtjänat en fylligare skildring. Jag saknar dels en begreppsanalys, men också besked om vad olika preventiva åtgärder faktiskt betytt för våra barns hälsa. Det hade också varit av stort värde om den preventiva pediatrikens mål och möjligheter i det moderna industrisamhället hade ägnats en mer ingående analys. Vad finns att vinna? Finns något att förlora?

Det som sägs om epidemiologisk metodik och vitalstatistik är bra och viktigt, men ganska kortfattat och framför allt inte anknutet till epidemiologins betydelse för det praktiska sjukvårdsarbetet och som underlag för sjukvårdspolitiska överväganden eller för framtidsplaneringen. Det hade varit värdefullt med ett mer sjukvårdsförankrat och framåtblickande grepp. Varför ett i och för sig upplysande kapitel om barns hälsa i tredje världen kommit med kan jag inte förstå. Det hade varit viktigare att belysa matens fundamentala betydelse för barns hälsa både i i-land och u-land.

En tankeväckande översikt angående barnen i samhället har skrivits av Magne Raundalen från Bergen. Där finns ingenting av den slagordsmässiga tvärsäkerhet som kännetecknar ett tidigare kapitel om familjen i välfärdsstaten. "Fostran i familjen" låter lockande, och är i och för sig läsvärt, men har inte mycket med dagens socialpediatrik att göra. De båda avsnitten om "Barn och kultur" innehåller många upplysningar och tankar av intresse, men är mångordiga och inte särskilt

väl genomarbetade.

Ett kapitel om sjuka barns speciella sociala och mänskliga behov och om våra möjligheter att tillgodoses dessa behov hör naturligtvis hemma i en lärobok i socialpediatrik. Nu behandlas ämnet alldeles oförklarligt i fem olika avsnitt, minst! Varför kunde inte Raundalen, Finne och medarbetare ha fått skriva om hela ämnet? Vad de har att säga om allvarligt sjuka och döende barn är förödligt och behövde inte ha utvidgats mycket för att bli heltäckande.

Jag har funderat mycket över varför detta första ambitiösa försök till en lärobok i socialpediatrik blivit en så tjock (473 sidor), så osovrad och i långa stycken så tungläst bok. Min misstanke är att boken i stor utsträckning bygger på föredrag som hållits vid Nordiska hälsovårdshögskolans kurser i socialpediatrik. I kurssituationen har dessa föredrag säkert givit nödvändig sakinformation och också varit värdefulla som underlag för seminarieövningar och livfulla diskussioner. Lika uppenbart är det att sådana i stort sett obearbetade föredrag mestadels inte kan bli särskilt bra som kapitel i en lärobok. Ansvar för att boken nu blivit som den blivit drabbar inte så mycket de många enskilda författarna utan måste huvudsakligen bäras av de två redaktörerna.

Kontentan av min bedömning måste tyvärr bli att det stora behovet av en lärobok i socialpediatrik fortfarande inte är tillgodosett. Min förhoppning är att redaktionen och förlaget snabbt griper sig an med uppgiften att framställa en sådan bok avsedd för medicine studerande, läkare under vidareutbildning och kuratorer inom barnsjukvården. I boken "Barns hälsa och välfärd" finns mycket att bygga på. Det svåra förarbetet är så att säga redan gjort. Lycka till!

Stig Sjölin

Kloka engelska synpunkter på alkoholistbehandling i sjukvårdens och socialtjänstens första led

GRIFFITH EDWARDS

Behandling av alkoholproblem

Liber 1984. Översättning M Edgardh. 300 sidor.

Griffith Edwards är professor och välenommerad och erfaren missbruksforskare och kliniker i London med en rad publikationer bakom sig. Denna boks originaltitel är *The Treatment of Drinking Problems. A Guide for the Helping Professions*. Boken har fackgranskats av docent Hans Kristenson, Alkoholkliniken, Malmö, som lämnat några korta kommentarer till svenska förhållanden. Boken beskriver således helt alkoholproblem från ett engelskt perspektiv men förhållandena är till stora delar de samma i vår svenska alkoholfär. Boken är uppdelad i tre huvudavdelningar; bakgrunden för förståelsen, utredning och behandling. Edwards redogör för alkoholmissbruk, beroendesyndrom och psykiska och fysiska komplikationer till följd av missbruket. Han betonar speciellt familjens betydelse och hustruns roll i problematiken. Redogörelsen exemplifieras med korta och målande patientbeskrivningar. Den sociala strukturen i England ser något annorlunda ut jämfört med den svenska, då tex även gravt alkoholiserade personer lever kvar i sin familj längre än här i Sverige. Beskrivningen av fysiska och psykiska komplikationer till missbruket är trots viss ordrikedom något summarisk.

Edwards poängterar vikten av anamnesupptagningen och betydelsen av strukturerade samtal med patienten men också med anhöriga. Anamnesupptagningen illustreras med noggrant uppställda tabeller som kan vara bra som bakgrundsmaterial men som blir svåra att hålla i huvudet.

Behandlingskapitlet som är på ca 100 sidor skildrar behandling på olika nivåer utgående från engelska förhållanden. Medicineringen gäller i första hand engelska behandlings-traditioner, kontakt med AA osv varför de rent konkreta råden i dessa avseenden kan upplevas mindre givande. Det finns dock avsnitt av praktiska råd grundade på mångårig behandlingserfarenhet som är kloka och tillämpbara också här.

Boken lämpar sig för alkoholbehandlare av olika schatteringar. Jag uppfattar att den vänder sig till engelska allmänpraktiker med god personkännedom och kunskap om sin "familjs" struktur. Vikten av familjebehandling betonas många gånger. Tyvärr är ju vårt svenska sjukvårdssystem ännu icke överallt av den dimensionen att våra doktorer har den personkännedom samt kunskapen och förmågan till tidig diagnostik och tidig behandling. Jag kan önska att personer i sjukvården och socialtjänstens första led läser denna bok som ser tjock ut men är lättläst.

Litteraturhänvisningarna är bortsett från ett tjugotal svenska helt hänvisande till engelsk litteratur och tidskrifter vilket kräver tillgång till ett medicinskt bibliotek.

Göran Stolt

Om grupper – seriös ansats men otillfredsställande resultat

LARS LORENZON

Gruppen – skeenden och förställningar.

Rabén & Sjögren 1985

Lars Lorenzon vill med sin bok "Gruppen – skeenden och förställningar" dela med sig av sina tankar och erfarenheter om gruppprocesser. Han har hämtat sina erfarenheter från analytisk gruppverksamhet men menar att framställningen

belyser gruppverksamhet i allmänhet. Lorenzon, som enligt baksidetexten, är chef för Barnbyn Skå, har förvisso mycket erfarenhet av gruppverksamhet. Hans ansats är seriös och han visar stundom prov på en lyhördhet, som inger förvåning.

Det är då synd att förväntningarna kommer på skam genom ett motsäggelsefullt teoretiserande, stundom inbakat i ett flummigt språk.

Lorenzon talar om sig själv som terapeut. Man bibringas föreställningen att hans analytiska grupper har terapeutiska mål. I förordet säger dock författaren ifrån att han som terapeut inte intresserar sig för något behandlingsmål "det är kunskapssökandet som är det grundläggande motivet".

Skilnader och likheter i gruppprocesser mellan en analytisk grupp utan terapeutiska syften, en terapi-grupp och en grupp i allmänhet diskuteras inte. Menar Lorenzon att gruppprocessen är ett universellt fenomen?

Många frågor om vad författaren egentligen menar inställer sig vid läsandet av boken.

När Lorenzon betonar att människans identitet ständigt bildas i relation till den tillfälligt befintliga omgivningsgruppen, tycks han bortse från att människan, om hon inte är en alltför patologisk "as-if"-människa, i olika samspelsmönster bär med sig en kärna av sin individualitet, vilket ger personligheten kontinuitet. Eller menar Lorenzon att människans identitet kan reduceras till olika slags roll-identiteter, vilka amöbalt skiftar mellan olika grupptillhörigheter?

Lorenzon för in begreppet psykiskt fält, "en anhopning av mentala symboler", till vilket gruppmedlemmarna relaterar snarare än till varandra. Detta ter sig för mig som ett nonsensresonemang. Människor relaterar till varandra, i synnerhet i en grupsituation. Det tycks också Lorenzon mena lite senare i exemplet med Eva. Den terapeutiskt verk-

samma faktorn här, var relationen till en annan gruppmedlem.

Mer flum: "Enligt min mening utgör den panik vi kan observera i symbiosgruppen ett stöd för antagandet om en dödsdrift." (sid 76) Dör gör vi som bekant utan drift. Finns det en dödsdrift, krävs det mera belägg, än vad Lorenzon anför, för att göra dess existens rimlig.

Föga genomtänkta tycks hans tankar om tidiga relationer vara, när han talar om symbiosen som det fundamentala objekt-relaterandet. Symbiosbegreppet implicerar en odifferentierad enhet, där ordet relation saknar innebörd. Det tycks också Lorenzon ha klart för sig, när han senare talar om att relation förutsätter differentiering mellan ett jag och ett du.

Många fler exempel på motsägelsefulla uttalanden och resonemang, vilka tycks sakna den själv-reflexion, Lorenzon med rätt menar är viktig, finns att hämta i boken. Jag sätter emellertid punkt här och hoppas att Lorenzon kommer igen med mer genomtänkta kunskaper om grupp-processer, förmedlade i ett tydligare språk.

Margareta Hedén-Chami

Underlag för introspektion

AINSLIE MEARE

Finn ditt inre lugn

en metod för fysisk och psykisk avspänning, *Natur och Kultur*.

Ainslie Meares "FINN DITT INRE LUGN" är varken bättre eller sämre än flera andra seriösa böcker i detta ämne att försöka finna metoder för avspänning fysiskt och psykiskt. Den är väl också egentligen en fristående fortsättning på "AVSPÄND UTAN MEDICINER" som utkom av samme författare för ett 10-tal år sedan.

Den här boken består av i princip

två delar, en del där han lär ut olika metoder för fysisk och psykisk avspänning i form av avslappning och meditation och en andra del med goda råd och anvisningar till att försöka förändra centrala områden i livssituationer såsom relationer, arbete osv. Råden är kloka och utan klichéer och boken kan visst rekommenderas för läsning. Dock bör påpekas att den vänder sig framför allt till ganska väl motiverade och socialt integrerade människor som har vilja och även förmåga att förändra delar i sin livssituation.

För den som vill göra en introspektiv undersökning av sin livssituation kan boken vara värd att läsas.

Erik Bartholdson

Medkännande men förenklade och tveksamma tolkningar av problemet självmord

GIFFIN & FELSENTHAL,

Ett rop på hjälp

Skeab Förlag 1985

I tider då barn- och ungdomssjälv-morden rapporteras öka världen över har många av oss behov av att fördjupa vår kunskap och förståelse för de problem som ligger bakom en ung människas självmordstankar och -handlingar. Vi känner som vuxna också behov av vägledning i den svåra uppgiften att närma oss och hjälpa den som har det svårt.

Boken Ett rop på hjälp vill ge oss detta. Bitvis lyckas den också leva upp till sina ambitioner. Många partier är tankvärda och innehållsrika. Dessvärre blir helhetsintrycket ändå övervägande negativt.

Förutom direkta felöversättningar (?) förekommer flitigt motsägande uppgifter, tveksamma tolkningar och hänvisningar utan uppgivande av källa. Ingmar Bergman får tex äran av att ha myntat uttrycket

"vargtimmen". Känslolös blandas ihop med känsellös, emotionella problem klassas som psykisk sjukdom och karaktärstiken är i många fall förgrovd och förenklad. Etc. Stilen är färgad av en stark och varm medkänsla med de ungdomar som skildras men den överskrider också gränsen till det vulgära.

Det vore dock möjligt att överse med inslag likt de ovan exemplifierade om inte författarnas privata uppfattning i kvinno- och samlevnadsfrågor tillåtit skina igenom i så hög grad som de har. Deras negativa syn på tex förvärvsarbete medmodrar torde snarare öka en orolig eller sörjande mors skuldbörda än hjälpa henne att hantera den.

Trots sina goda ansatser och sitt vällovliga uppsåt är detta inte en bok att utan vidare rekommendera. Den är tänkt som en "handbok för föräldrar, lärare, socialarbetare och sjukvårdspersonal, politiker och alla som lever och arbetar med barn och ungdom". För den som ska använda boken på detta sätt är det nödvändigt att ha goda kunskaper i ämnet för att kunna skilja agnarna från vetet.

Jan Beskow

Solveig Cronström-Beskow

Introduktion till incestproblemet

Sexuella övergrepp mot barn inom familjen

Pm 91/85 Socialstyrelsen

Socialstyrelsens nya skrift om incest är en remissupplaga. Dess syfte är bl a att samla kunskaper och erfarenheter från litteraturen och förmedla praktiska erfarenheter från dem som redan arbetar med dessa problemställningar.

Skriften är indelad i två delar. En allmän del som omfattar en psykologisk inriktad beskrivning av övergrepp inom familjen i allmänhet och

sexuella övergrepp i synnerhet, vilka personer som berörs och hur. Denna del avslutas med en redovisning av signaler och symtom samt en diskussion kring vår förmåga att rätt tolka och förstå barns sätt att förmedla sig.

Den andra delen handlar om våra skyldigheter som yrkesverksamma och som allmänhet. Lagens innehåll och mening, förhållningssätt till sekretess och attityder mellan myndigheterna redovisas och diskuteras. Denna del är den mest omfattande delen.

Skriften behandlar ämnet med stringens och försöker att förmedla ett varmsamt stämningsslag i förhållandet till offren för den upplevelse som har en så förödande inverkan på barnets förmåga att som vuxen röra sig på skalan mellan distans och symbios.

Den första delen av boken lämnar en psykologisk förklaringsmodell till varför vi måste finna arbetsmetoder där vi kan samarbeta mellan psykiatri och socialtjänst för att nå en god hälsovård för barn och värna om deras utveckling, göra barnen och deras familjer delaktiga i de "gängse värderingar" om rätt och berättigat som även skall vara vårt rättesnöre när sekretesslagen snärjer oss i sitt nät.

Boken ger oss inte svar på de många frågor som väcks i arbetet med människor som lever i denna verklighet, men den förmedlar en känsla av att problemet går att angripa och vi skall inte ge upp i pinsam otillräcklighet. Boken är inte diger – ca 60 sidor – men den ger en god introduktion till ämnet och är väl värd att läsas och diskuteras inom såväl förebyggande som behandlande instanser.

Kerstin Tode

Våra recensenter

Britt-Mari Östman är studierektor vid Alnängsskolan i Örebro, *Gudrun Otero* sjukvårdslärare vid påbyggnadslinjerna anestesijukvård och intensivvård vid Vårdhögskolan i Uppsala, *Gunilla Fahlström* socionom vid socialmedicinska avdelningen vid Örebro läns landsting, *Sven Larsson* ..., *Stig Sjölin* ..., *Göran Stolt* överläkare vid Alkoholpolikliniken, Uppsala östra sjukvårdsdistrikt, *Margareta Hedén-Chami* universitetslektor vid institutionen för tillämpad psykologi vid Uppsala universitet, *Erik Bartholdson* klinikchef vid psykiatriska kliniken vid centrallasarettet i Borås, *Jan Beskow* docent och *Solveig Cronström-Beskow* psykolog i Göteborg, *Kerstin Tode* vårdcentralpsykolog i Falköping.

**Böcker
till redaktionen**

Nils Christie & Kettil Bruun

Den goda fienden. Narkotikapolitik i Norden

Rabén & Sjögren, tema nova, Kristianstad 1985, 256 sid

Lena Johansson

Vad händer efter utförsäkringen?

Utförsäkringsprojektet. Rapport Nr 2. Rapport i socialt arbete Nr 24 – 1985, Stockholms universitet – Socialhögskolan, 75 sid

Paul Lichtenstein

Incestären den på PBU.

En utredning av PBU:s handläggning av ärenden där sexuella övergrepp mot barn inom familjen förekommit eller misstänkts

Stockholms läns landsting, Sociala nämnden, Metod- och dokumentationsenheten, 1985, 62 sid

Finn Kenneth Hansen

Fordelingspolitikken og dens virkninger

Socialforskningsinstituttet, publikation 137, Köpenhamn 1985, 221 sid

Vårdnad och umgänge.

Samarbetssamtal och vårdnadsutredningar. Allmänna råd från Socialstyrelsen 1985:2. Stockholm 1985, 170 sid, 40 kr

Socialbidrag

Allmänna råd från socialstyrelsen 1985:1
Stockholm 1985, 137 sid

Britta Holle

Rörelseberedd – lekberedd?

Praktisk vägledning i barns grovmotoriska utveckling

Natur och Kultur, Stockholm 1985, 126 sid, 165 kr

D. Gannik, M Jespersen, A Krasnik, L Launsø & H Saelan

Opbrud i sundhedsvæsenet

Sygeplejebiblioteket/Munksgaard, Köpenhamn 1985, 80 sid

Joav Merrick (red)

Bristande omsorg och barnmiss-handel i nordiskt perspektiv

Studentlitteratur, Lund 1985, 492 sid

U Laaser, R Senault & H Viefhues (red)

Primary health care in the making

Springer Verlag, Heidelberg 1985, 545 sid